

N.F.S. Grundtvig “Første Riimbrev. Til Bernhard Ingemann”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.8, april 2016

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1817 (SJ: 306)

Andre udgaver

PS *Poetiske Skrifter* 4

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Klaus Nielsen og Vanja Thaulow

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

|A:100 |PS:370

Første Riimbrev.

Til Bernhard Ingemann.

-
- 1 God Dag, Rasmus Jæn med din Kofte!
Skal vi nu her mødes paa Tofte!
Hans Jæn har en Datter, hedder Ludse,
See til, at du hende kan pudse!
Der skal du finde Penge,
Og Senge
Som vel opredte ere
Med skønne Gaasefjere.
Dreng-Lirum-Larum.
-

2 |PS:371| God Dag, min Ven! det er en grumme Taage

I denne samme gode Nyaarstid,
Og til i den at skille Mænd fra Poge,
|A:101| Udkræves mere end Athenes Vid,
Meer end Peer Hjorts Logik, og alle Brillen,
Hvordan man saa paa Næsen dem end stiller,
Kort sagt, der vil
Min Sanden Øine til.

Nu veed jeg nok, man siger for det meste
At om ei alle, dog de allerfleste,
Har Øine nok, og sagtens fleer end Præsten,
Og, sandt at sige, troer jeg ogsaa næsten,
At mange Folk har Øine meer end nok;
Thi for den Troe jeg har en Skok
Af Syn for Sagn og sunde
Tilstrækkelige Grunde.

Pro primo, om jeg end tør mene,
Trods Gall, at man kan se med to,
Saa har jeg dog den fulde, faste Tro,
De fleste se kun med det ene,
Og mange, naar Alt kom til Alt,
Kun med et halvt.

Dernæst man daglig seer paa Gaden,
At aldrig før var Hoved-Staden
Saa vel beøiet, fuld af Øine,
Som netop i de sidste Døgne,
Da man er ordenlig forlegen med
De mange Øine paa urette Stæd,
Da under fire Øine snakker

|A:102| Nu med sig selv fast hver Pissvakker,
Og seer sig dobbelt i Athenes Vand,
Ja seer, hvad der gaaer over min Forstand,
Deri Gudinden for den gyldne Tid,
Og i sig selv Genie, Forstand og Vid.

|PS:372| Men desuagtet, seer jeg ret,
Da see Pissvakkerne kun slet,
Og, forsaavidt som jeg forstaaer,
Med Øine som med Been det gaaer:
Et halvt er fast saa godt som ingen Ting,
Og med et heelt man gjør ei store Spring,
Selv med halvandet man kun daarlig vralter,
Med eet, titolvte Deel endnu man halter,
Og hele to er netop ret tilpas,
Paa Fire bedst gaae Mikkell, Mette, Mads.
At sige, naar man Ræv og Buk og Faar,

Ved dem forstaaer,
Men jeg kan aldrig andet troe,
End Mennesker gaae bedst paa To,
Og ta'r man Næsen til det tredde Been
Blir Gangen langsom og ei ganske reen.
Vel, om man skal et Ordsprog troe,
See fire Øine meer end to.
Men, hvad man her maa tælle med,
Er Øine paa det rette Sted,
I Hovedet og ei paa Næsen,
|A:103Og vore Dages Brille-Væsen
Giør Næsen til det tredde Øie,
Saa man, som sagt, har ingen Føie,
Til sig det Ordsprog at tilegne,
Der mellem Øine vil ei Næsen regne.

- 3 Altsaa, min Ven! da ikke nøie,
Man seer kun med det halve Øie,
Og endnu mindre grandt med Næsen,
Trods alt det tydske Brille-Væsen,
Og da vi har den slemme Taage,
Saa skal man ikke undres paa,
At ei de Fleste, men kun saare faa,
Kan rigtig skille Mænd fra Poge,
|PS:373Og hvem kan vente at de bitte smaa,
Om hvem man aldrig har udfundet,
Hvormange der vel gaae paa Pundet,
Nu skulde være iblandt disse Faa!
Naar ei de titte under Øie-Laaget,
De gloe i Veiret, som de gaae i Taaget,
Og hvor de ingen Mester Erik finde,
Der synes de, er heller ingen Mand,
De gaae paa Jagt, ei efter Ræv og Ravn,
Men efter Vittighed og Skyttenavn.
De Buer har, som de af en Veninde:
Af deres Amme fik paa Markedet i Fjor,
|A:104Og Pilene er lutter Pølse-Pinde,
Til Harerne paa deres Dukkebord.
En Hylle-Bøsse er det andet Vaaben,
En Prop i Enden og lidt Blaar om Pinden,
Og Vand af Bækken, det gaaer rask med Vinden,
Til en Forandring er og Bøssen aaben,
Saa gaaer det feiende med lutter Kugler
Af Blaar, Papir og Haar af gamle Ugler,
Imellem ogsaa af det skiære Sand,
Som de i Spyt med Gammen ælte,

Og skyde saa til Maals som Helte,
Helst paa det Brede og det Bløde,
Det rammes bedst, og det er ingen Fare,
Som er det vigtigste, naar Skytten selv er Hare,
Saa løfter strunk sig paa sin Taa,
Den Dukkemand i Aabenraa,
Og skyder løs saa godt han kan,
Paa hvad han kalder ingen Mand,
Og Tofte-Gaasen kiækker efter
Hans ingen Mand af alle Kræfter.

|PS:374Lad dem skyde, snadre, kiække,
Op ad Stolper ned ad Vægge,
Raabe, hvad du vidste længe,
Du er ingen Mand for Dreng!
Ei for Kiepperygge-Dands,
Polsk og Norsk med kaade Dreng,

|A:105Kun for Dands med Chor i Enge,
Fikst du Øie, Sind og Sands.
Urte-Koste kanst du binde,
Men om andre her det giælder:
Riis af Slaan og Birk og Nælder,
Naar en Dreng sin Mand skal finde.
Mand est du, men Digterinde
Musen er i Hjertet inde;
Mand er jeg, har ingen Muse,
Som en Inderst kun til Huse,
Sidder jeg i Brages Hald,
Men for Dreng er jeg Skjald,
Mand og Skjald og Skolemester,
Send kun mig de Snylte-Giæster!
Jeg dem skal paa dine Vegne,
Med et Saltmads-Fad beegne,
Sande skal de over Borde,
At de kom til Jule-Gilde,
Ei for tidlig, ei for silde,
Men just som de komme burde,
Ret til Pas.

- 4 Dog nei, min Ven! jeg mig forivred lidt,
Som, siger sagtens Folk, saa tit.
Hvem nænner vel at slaae de Smaa,
Som har endnu Sløikjolen paa,
|A:106Og Følle-Tænderne i Munden,
Og veed ei hvad de gjør i Grunden!
|PS:375Vel sandt de har, i deres Puge-Skole,
Unoder lært, og ingen Ting for Resten,

Mig vil de nappe, seer jeg, i min Kjole,
 Og tænke dermed ret at drille Præsten,
 Men de ta'r Feil, de kiære Ugle-Unger,
 Thi Kjolen ligger der hvor Kingo sjunger,
 Og mellem Drengene er jeg ikke Præsten,
 Men balancerer kun i Vesten,
 See, derfor kan jeg, naar det kniber,
 Og jeg er kied af Dreng-Piber,
 Af Lirum og Larum og Katten gjør Æg,
 Endog spille Skorsteen og nærmest til Væg,
 Slaae Giækken løs og lege med de Smaa,
 Og drage Handsker, som de kan forstaae.
 Maaskee det kan dem dog fornøie,
 At faae i Spas en banket Trøie,
 Det er Methoden jo de Lærde prise:
 Med Spas og Fjas de Smaa at gjøre vise,
 Og giemme Riset til de blive store.
 Du seer, min Ven, det maa da giemmes længe,
 Og jeg vil haabe, du tilgi'r de Drengene,
 Som i den lange Tid sig dog skal more,
 De smaa Spilopper med din Færredsvogn!
 Hvor er i Verden vel det Kirkesogn,
 |A:107| Hvor *Smækken* ikke frister Drengene,
 Bag-Smækken nemlig, hvor de nemt kan hænge,
 Og paa en egen Maade age med!
 Tit komme de lidt galt afsted,
 Og dumpe af for Stød og Skrald,
 Men let og kort er Dreng-Fald,
 Og hvad de tabe naar de dratte,
 Kan Vand og Stilhed snart erstatte,
 Ja Dumpet vist dem selv fornøier,
 Som rene, skiære Nytaars-Løier.

5 |PS:3761| Oprigtigt talt, min Ven! kanskee de Smaa,
 Er ei saa gale, som de *avet gaae*,
 Maaskee i Grunden de dog har for Øie,
 At nytte og fornøie,
 At sige *middel-bar* paa Drengeviis,
 Ved selv at give sig til Priis,
 Og er det saa, da kan man ikke nægte,
 Der sidder Hoved paa de Knegte;
 Thi hvad de gjør, er lutter Parodie,
 Paa Kløgt og Vid og Smag og Poesie,
 Som man har stukket og end stikker i,
 Ja, paa Logiken,
 Og Gymnastiken,

Og Politiken,
Og fremforalt paa Aerostatiken,
|A:108Og Hydrauliken,
Og Døgn-Critiken,
Saa heel komik man har det nu beskrevet,
Hvad tragicomisk Tiden har bedrevet,
Dog tys! det var den gamle Nykke,
Det var *min Rejse-Aand* som kom igien,
Nei, juble maa man over Tidens Lykke,
Ja, kling mit Hakkebret, og sprut min Pen!
Thi see, den kommer, Dagen uden Navn,
Ja see, den er her, midt i Kiøbenhavn,
Den Dag Propheterne i Luften saae,
Men i det Fjerne, kunde ikkun spaa,
Ja, det hvorpaa man har sin Næse smurt,
Hvis Haab saa mangen er hensovet i,
Som nys blev holdt for Drøm og Phantasie,
Det er nu skeet, det er fuldkommengjort!
Ja, det er født, det søde Julenoer,
Som man har ventet paa den halve Jord,
Født i en Stald hos Oxe og hos Asen,
Og skjønt en *Karklud* nu er hele Stadsen,
|PS:377Som baade tjene maa til Svøb og Blee,
Man dog i ham maa Rigets Arving see,
Det er forkyndt for Hyrder og Hyrdinder,
Som man paa Markens Skueplads dem finder,
Og Østens Vise med det første komme,
Med Konge-Røgelse i hver en Lomme,
|A:109Med Peber-Nødder og med Guld-Papir,
Til Jule-Gave og til Nyaars-Ziir.
Kom, siig, du vantro! nu at Verden løi!
See Jule-Bukken ved det gamle Øg!
Forstum! nedknæl! bekiend at det er stort,
Oplysningen er nu fuldkommen gjort!
Hvad var det, Verden, vel, du pønsed paa,
Mon ei en Søn som kunde bag op slaae,
Ja slaae Spar To til Djævel og til Engel,
Og midt i Helligdommen spille Pind;
Kort sagt: en fri, selvstændig, lystig Bengel,
Sin egen Gud, sin egen Harlekin!
Nu har du ham, Triumph, Triumph! til Lykke!
Som hans udødeligt er nu dit Navn,
Du Liljevand! du Jomfru Kiøbenhavn!
Din *Gudsøn* flux med Faldehat du smykke!
Dog nei, paa Fire trygt gaaer Julebukken,
Og Kæmpeværk din Søn gjør alt i Vuggen,

Men vogt dig selv og ham for Spot og Skade,
Og snør ham flux i Pandser og i Plade,
At ei maaskee Herodes Sendebud,
Skal slaae ihjel din lille *Dukke-Gud!*

6 Men, hvad er det? jeg troer, saa Skam, du græder,
Er det af Glæde over Held og Hæder?
Men nei, du ryster jo, du er jo snydevreed,
|A:110Du græder jo af Angst og Arrighed!
Hvad fattes dig? hvordan? din kiære Søn
Dig skiælder for en Skiøge!
|PS:378Aa, ikke andet! han vil bare spøge,
Og hvad! naar man er vittig, frisk og kiøn,
Er det jo ingen Skam at være fri,
Som Musen i den rene Poesie;
Lad Plato snakke! det er ganske net
Og ganske godt at lege med en Smule,
Men derfor bliver det dog aldrig ret,
At gjøre Hjertet til en Røver-Kule,
I Livet som i Smagen blir man kied,
Af denne evige Eensidighed.
Saa græd kun ei! du skulde heller leet
Ad den elskværdige Naivitet,
Thi det er, som bedst selv du veed,
Din skiære, barnlige Uskyldighed!

7 Hvad siger du? han spiller dig paa Næsen,
Og slaauer dig under Øret med det samme!
Hvad siger det? lidt lystigt Dreng-Væsen!
Han øver sig i Tippen ret at ramme,
Og vænner sig nu og paa denne Leed,
Til ædel Frihed og Selvstændighed,
Lyksalig du, hvis lille Gut forener
Saa tidlig Alt, hvad der just hører til:
|A:111At sige hvad man mener,
Og gjøre, hvad man vil!
O hvilken Kalv! o hvilken Himmel-Oxe,
Om han faaer Tid og Ro til at udvoxe!
O hvilken Apis-Kalv med høi og stiernet Pande!
O hvilken Lykke dog for Nørre-Lande!
Vel i Ægypten man begrov hans Fader,
Men slig en Søn i Nord han efterlader,
En Søn der vil sin Fader overgaae,
Saa høit som Stjerner over Slotte staae!

8 **|PS:379**Men hvad er det? du græder jo endnu!

Hvad! vil han drukne dig i *Pebling-Søe!*
Aa, ikke andet! kom du kiønt ihu,
At det er Smaating, Løier kun at døe,
At synke i sit Udsprings milde Favn,
Især naar man har skaffet sig et Navn!
Det har jo du, hvem i al Verden kiender
Ei godt den kiønne Jomfru Kiøbenhavn,
Og nu at dø for Sønnens kiære Hænder,
At drukne i sin egen kiære Søe,
Begraves uden Porten i det Frie,
Og uden noget Præste, Kirke-Maskapie,
O hvilken Fryd! o Vellyst saa at døe!
Men skam dig dog! du græder, beder, ryster,
Hvad duer du da nu til Verden meer!
|A:112O kiend den Søn, som died dine Bryster!
Ad hvad du smiilde, han nu skoggerleer,
Han seer, du blevet er en stakkels Kryster,
Som Livet knap kan længer hænge i,
Han føler Ungdomskraft og hede Lyster,
I alle Sanders rene Poesie,
Du gaaer i Barndom, om det nu sig hændte,
At du af Frygt for Døden dig omvendte,
Og satte hver en Hvid du har i Tasken,
Paa Kirke-Taarnet og paa Flasken,
O hvilken Skam!
Og Hjertesorg for ham!
Hvad fik saa han til Knas og Sukker,
Til Chocolate, Spil og Dukker!
Nei vær en Skjoldmø, vær en Amazone!
Og lad din Død dit Værk og Levnet krone!
O, see engang, betragt din ædle Søn!
O! hvilken Moder fik en saadan Løn!
O hvor betydningsfuld og fiin en Skierts!
Han staaer saamænd og snakker for sin Æske,
|PS:380Og leder om et sindrigt Nyaarsvers,
Der svare kan til Pebling-Søens Vædske,
Og ønsker dig, sin Lærer, at du frisk,
I Pebling-Søe maa svømme som en Fisk.
Det kalder man at tørre Taarer af,
Velsign din Søn, synk salig i din Grav,
|A:113Og tænk, kanskee den Spas er ei saa dum,
Thi Verset er kanskee et Evangelium;
Kanskee din Søn, den store Vand-Poet,
I Grunden være kan en Vand-Prophet,
Thi underfulde er Naturens Kræfter,
Den har kanskee hvad Gud maa lede efter:

Mirakel-Gaven og de Vises Steen,
Saa du blir Fisk, en deilig spettet een,
Et hundred eller og et tusind Aar,
Indtil Forløsnings-Timen slaaer,
Saa fanges du og bliver nok cureret,
Ja til en Venus opmagnetiseret.
Saa synk! og tænk: det gaaer vel saa omtrent!
Vær glad, som Fisken, i *dit Element!*

- 9 Nu Ingemann! det kosted Hovedbrud,
At faae den kiøbenhavnske Bengel
Gjort til et Stykke af en Engel,
Og lad ham dermed nu kun gaae *sit Skud!*
Han frygter halv at faae sin Moders Død,
Men trøst ham med, at det har ingen Nød!
Thi her det giælder just til Punkt og Prikke:
Hvo hænges skal, han drukner ikke,
Og, seer jeg ret, han alt jo hænger
Bag Smækken paa din Færredsvogn,
|A:114 Bag Taarnet i det gamle Sogn,
Og, hvor man nu ei Kalve hænger,
|PS:381 Men han har hængt sig selv tilpas:
Paa Ulfeldts Plads.
Lad ham nu hænge, til han dratter,
Og ha'e den Fryd at vække Latter,
Den ei vi vil, om end vi kunde,
Hans Vurst misunde.
Han meende det var nok at rive
Itu en Skud-Aars Almanak,
For til et Ny-Aar selv at blive,
Som kunde spille Bas med Snak;
Men jeg tør vædde, at trods alle *Tofter,*
Dem paa det Tørre og dem paa det Vaade,
Trods alle *Hauche* af den tydske Naade,
Trods Harlekin i alle sine Kofter,
Trods Hui og Hei og alle Hjortespring,
Trods alt som er i Grunden ingen Ting,
Bli'r Drengen Dreng, hvordan han end sig teer,
Og skal, trods alle sine Kaprioler,
Trods alle Fiffene fra Puge-Skoler,
Nok stikke Piben ind, naar Manden leer,
De *stak den ud* som vi har seet saa længe,
De jammerlige kiøbenhavnske Dreng,
Paa Skueplads og i hveranden Gade,
Saavelsom og paa Titel-Blade,
|A:115 Men hvem der har den nye Almanak,

Som Harlekin i Nyaars-Ruus har glemt,
Han veed, man kommer ikke vidt med Snak,
Og seer, sig Drengen har forregnet slem;
At stikke Piben ind og Haser smøre,
Det skal han læres til,
Og bedst for ham, ifald han kan og vil
Af Pibe-Stilkene en Fløite gjøre!

10 |PS:382 See, det var Julespøg og Nyaars-Løier,
Som jeg vil haabe dig dog lidt fornøier,
Slet ingen Klemten, intet Vægter-Raab,
Slet ingen Brug af Morgen-Stjernen,
Hvem gaaer i Harnisk mod en Drengenhob!
Hvem slaaer til Hoveder som fattes Hjernen!
Hvem *reiser* sig, selv paa den ene Fod,
Fordi det brænder i en *Fjellebod*,
I Dukketøiet hos en Pjalte-Kræmmer,
Paa Ulfeldts Plads!
Lad brænde kun! det er ei bedre værd,
Var og en Klud af vore egne der,
Lad brænde kun! det er jo ret tilpas.
Det hører ogsaa med til Dreng-Sviir,
At stikke Ild i gammelt graat Papiir,
Og i en Lignelse, saagodt det kan gelinge,
|A:116 Gie Skolemester selv en Vinge;
Den Spas, min Ven, kan vi dem gierne unde,
Og seer jeg Ret, har Nornen sine Grunde,
Hvi hun de Smaa vil saa omtrent tillade,
At stikke Ild paa alle skrevne Blade
Fra forrige til dette Jubel-Aar,
Lad gaae, min Ven! det er jo kun Papir,
Paa Aandens Hoved svides ei et Haar,
Det reiser sig af Asken i et Spiir,
Der siger meer end alle brændte Blade.
At hist paa Ulfeldts Plads og Hallands-Aas,
Kort sagt, hvor Drengæld kan gjøre Skade,
Ei Baalet tændes, som skal brænde Vaas,
See det er Politiets Sag at hemme,
(Forstaaer sig selv; jeg mener Aandens Politie,
Det andet brændes ved at blande sig deri),
Og lære Drengene, hvor de har hjemme:
|PS:383 Paa *Nørre-Fælled*, der er høit til Loftet,
Ja, plat og skaldet, tomt og toftet,
Der er just Plads til Drengenes Athene,
Til Hjorte-Takker og til Bukkespring,
Til Piber, Bække, Bekkener og Stene,

Til Blæst og Baal og Vand og alskens Ting,
Der hører med til Drenges Nytaars-Løier;
Og Skam faae den, som Spasen ei fornøier!
Jeg, i det mindste, skal den første være,
|A:117Som rækker Drengene hvert Blad paa Stand,
Jeg skrevet har som Unger-Svend og Mand,
Mit Drengeværk jeg kan dem ei forære,
Det tidlig alt jeg har saa godt som brændt,
Og er, saavidt, min egen Recensent.
Kom Ingemann! gjør du det Samme!
Da kan vi trøstig lee ad Baalets Flamme,
Ei tabe vi, men ikkun vore Fiender,
Det er vort Jubel-Aar, naar Sandhed vinder;
Til Sandhed vi indviet har vor Tunge,
Og Psalmer skal ved Løgnens Baal vi sjunge,
Skiøndt det fortærer mangt et Blad vi skrev,
Thi Aand og Hjerte har et Leidebrev,
For hvilket Luen maa ærbødigt vige,
Lad Drengene kun kaste det paa Baal,
Som skrevet er i deres Tungemaal,
Fornuften rolig paa det Optøi seer,
Gi'er Drengene et Næsekneps og leer.

¹¹ Og nu, min Ven! hvad Tiden spaaer,
Trods Pølserne og deres Pinde,
Trods Taage, Slud og slemme Vinde,
Et nyt, lyksaligt Jubel-Aar!
